

Årsrapport
Forskning och Utveckling

2021

INNEHÅLL

Forskning som kommer till nytta	3
Forskning som bidrar till god arbetsmiljö och främjar hälsa	4
Året som gått – ett axplock	6
Ett andra FoU-år med pandemi och stort intresse för arbetsmiljö	8
Morgondagens kontor och FoU-dagen 2021	10
Postdoc: Forskning om psykisk ohälsa hos tinnitusdrabbade	12
Forskning om pandemins effekter: Kunskap inför framtida kriser	14
Arbetsmarknadens parter om årets forskning och framtida forskningsbehov	16
Studie av luftburna virus och farliga ämnen i tandvården	18
Självhjälpssystem kan minska risken för återfall i utmattning	19
Ny forskning om algoritmiskt ledarskap i transportbranschen	20
Forsknings- och utvecklingsprojekt 2021	21

Foto: Adam Fredholm

Forskning som kommer till nytta

Afa Försäkring administrerar kollektivavtalade försäkringar på uppdrag av arbetsmarknadens parter. De olika försäkringarna ger ett ekonomiskt skydd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet. Vår vision är att alla ska ha en trygg vardag och idag är 9 av 10 anställda försäkrade hos oss.

En viktig del av vårt uppdrag är att bidra till ett friskare arbetsliv. Vi tror att kunskap kan vara en väg dit. Därför finansierar vi forskning inom arbetsmiljö och hälsa. Tanken är att kunskap om arbetsskador och sjukfrånvaro som kommer till praktisk nytta kan minska ohälsan på landets arbetsplatser.

En inblick i pandemins effekter på arbetslivet

Sedan coronapandemins utbrott har vi alla försökt medverka till att minska spridningen av covid-19. I vissa branscher har man ställt om till distansarbete. Yrkesgrupper som inte har möjlighet att jobba hemifrån har fått anpassa sig efter nya omständigheter.

2020 satsade vi särskilt på forskning om covid-19 för att bidra med kunskap om dess effekter på arbetslivet. Under året har vi fått in delrapporter från projekt i denna temautlysning. Det ger oss en inblick i hur pandemin har påverkat arbetsmiljö, hälsa och ledarskap för till exempel vårdpersonal, bussförare och småföretagare. Läs mer om det på sidan 14.

I den här rapporten sammanfattar vi FoU-året 2021. Här kan du bland annat läsa om några av de nya forskningsprojekt inom arbetsmiljö och hälsa som vi har finansierat under året. Du kan också läsa kommentarer av våra ägare, arbetsmarknadens parter, om pågående forskning och framtida forskningsbehov.

Trevlig läsning,

Anders Moberg
Verkställande direktör,
Afa Försäkring

Foto: Jonas Billberg

Forskning som bidrar till god arbetsmiljö och främjar hälsa

Varje år finansierar Afa Försäkring forskning och utveckling med cirka 150 miljoner kronor. Genom ökad kunskap som kommer till praktisk nytta kan vi bidra till att förebygga ohälsa i arbetslivet.

Afa Försäkring ägs av arbetsmarknadens parter och det är på deras uppdrag vi arbetar för att förbygga arbetsskador och minska sjukfrånvaron. Genom vår FoU-verksamhet vill vi bidra till ett tryggt och friskt arbetsliv.

Forskning till praktisk nytta

Afa Försäkring är en av Sveriges största finansierare av arbetsmiljöforskning. Fyra gånger per år tar vi emot ansökningar och skisser i öppna utlysningar.

Vår skadedatabas innehåller 15 miljoner försäkringsärenden och ger en klar bild av vilka skador och sjukdomar som är vanligast i arbetslivet. Statistiken och vår omvärldsbevakning är två utgångspunkter för vilka forskningsprojekt Afa Försäkring ska stödja.

Beslut om anslag fattas av representanter för våra uppdragsgivare, arbetsmarknadens parter, med stöd av ämnesexperter och sakkunniga. Vi prioriterar forskning som kommer till praktisk nytta för våra målgrupper, det vill säga anställda i privat sektor och kommuner och regioner som via sin arbetsgivare har kollektivavtalade försäkringar. 2021 beviljades 30 enskilda projekt anslag på sammanlagt 79 miljoner kronor.

FoU-program inom särskilda områden

Inom områden som arbetsmarknadens parter och Afa Försäkring bedömer som särskilt angelägna utlyser vi FoU-program, där flera forskningsprojekt får belysa ett område ur olika perspektiv. 2021 pågick fyra program:

- Att leva och arbeta med psykisk ohälsa
- Ung i arbetslivet
- Ett arbetsliv utan hjärt- och kärlsjukdom
- Digitaliseringens effekter på arbetsmiljön inom kommun- och regionsektorn

Effekterna av covid-19 på arbetsliv och hälsa

2020 satsade vi 100 miljoner kronor på forskning om covid-19 för att bidra med kunskap om dess påverkan på arbetsmiljö, hälsa och ledarskap. Under året har resultat börjat publiceras från de 37 forskningsprojekt som beviljades anslag i denna temautlysning.

Spridning av forskning

Våra samarbetspartner Prevent och Suntarbetsliv har i uppdrag att sprida och nyttiggöra den forskning som finansieras via Afa Försäkring. Prevent vänder sig till det privata näringslivet och Suntarbetsliv till kommun- och regionsektorn.

prevent

ARBETSMILJÖ I SAMVERKAN
SVENSKT NÄRINGS-LIV, LO & PTK

suntarbetsliv

Året som gått – ett axplock

En god arbetsmiljö för framtiden

Regeringen presenterade sin nya arbetsmiljöstrategi på ett digitalt seminarium anordnat av Afa Försäkring och Arbetsmarknadsdepartementet.

Ung i arbetslivet

Årskonferens för det fyraåriga FoU-programmet Ung i arbetslivet.

Nya projekt 1

Afa Försäkring beviljade 9 miljoner kronor till tre nya forskningsprojekt inom arbetsmiljö och hälsa.

Ett hälsosamt arbetsliv

Regeringens arbetsmiljöstrategi fördjupningsseminarium 2, med rubriken Ett hälsosamt arbetsliv.

JAN

FEB

MAR

APR

MAJ

JUN

Digitaliseringens effekter på arbetsmiljön

Årskonferens för det treåriga FoU-programmet Digitaliseringens effekter på arbetsmiljön inom kommun- och regionsektorn.

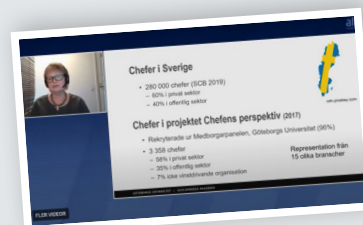

Ett hållbart arbetsliv

Regeringens arbetsmiljöstrategi fördjupningsseminarium 1, med rubriken Ett hållbart arbetsliv.

Att arbeta med psykisk ohälsa

Digitalt seminarium där forskaren Monica Bertilsson, Göteborgs universitet, presenterade en studie av hur chefer hanterar medarbetare med psykisk ohälsa.

Nya projekt 2

Afa Försäkring beviljade 20 miljoner kronor till nio nya forskningsprojekt inom arbetsmiljö och hälsa.

Psykisk ohälsa

Årskonferens för det fyra-åriga FoU-programmet Att leva och arbeta med psykisk ohälsa.

Ett tryggt arbetsliv

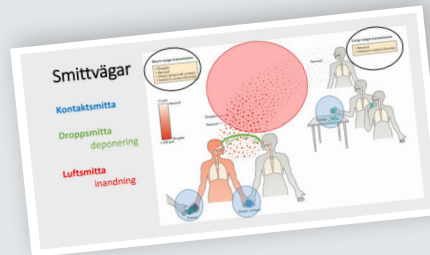
Regeringens arbetsmiljöstrategi fördjupningsseminarium 3, med rubriken Ett tryggt arbetsliv.

Nya projekt 3

Afa Försäkring beviljade 25 miljoner kronor till nio nya forskningsprojekt inom arbetsmiljö och hälsa.

Luftvägsvirus på arbetsplatser

Forskare vid Lunds universitet och Lunds tekniska högskola presenterade en ny kunskapsöversikt om luftburna virus på arbetsplatser.

JUL

AUG

SEP

OKT

NOV

DEC

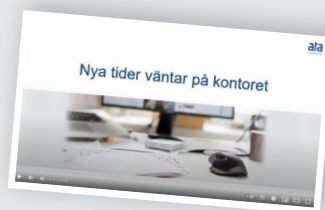

Genusmedvetet arbetsmiljöarbete

Digitalt seminarium där forskaren Annika Vänje, KTH, presenterade en studie av arbetsmiljöarbete som är genusmedvetet.

Nya tider väntar på kontoret

Digitalt seminarium där forskare och experter framtidsspanade om morgondagens kontor.

Hjärt- och kärlsjukdom

Årskonferens för det fem-åriga FoU-programmet Ett arbetsliv utan hjärt- och kärlsjukdom.

Live-sänd FoU-dag

Afa Försäkring anordnade en digital FoU-dag med tema Hållbart ledarskap i en föränderlig tid.

Foto: Adam Fredholm

Ett andra FoU-år med pandemi och stort intresse för arbetsmiljö

2021 höll både covid-19 och det ökade intresset för arbetsmiljöfrågor i sig. Helena Jahncke, chef för Afa Försäkrings FoU-avdelning summerar året som gått och blickar framåt.

– Vi såg tidigt under pandemin att den höga belastningen på sjukvården och det ökade arbetet hemifrån satte fokus på arbetsmiljöfrågorna, säger Helena Jahncke.

– I början av 2021 presenterade regeringen den nya arbetsmiljöstrategin En god arbetsmiljö för framtiden. Under året arrangerade vi i samarbete med Arbetsmarknadsdepartementet en serie digitala fördjupningsseminarier om strategins områden där vi kunde se att intresset för arbetsmiljöfrågor är fortsatt stort.

Forskning om effekterna av covid-19

För att bidra med ökad kunskap inför framtida kriser utlyste Afa Försäkring 2020 medel för forskning om effekterna av pandemin.

– Nu följer vi successivt resultaten av temautlysningen för covid-19. Några av forskarna som beviljades medel i den satsningen sammanställde också en kunskapsöversikt om spridning av luftvägsvirus som covid och influensa. Den presenterades vid ett seminarium vi anordnade i slutet av året, säger Helena Jahncke.

” Nu följer vi successivt resultaten av temautlysningen för covid-19 ”

– Under pandemin har många arbetat hemifrån. Samtidigt är vi väl medvetna om att man i många yrken inte har möjlighet att jobba hemifrån och ett flertal av projekten i covid-19-utlysningen handlar om hur pandemin har påverkat arbetsmiljön för yrkesgrupper inom till exempel vård och omsorg.

Information om Afa Försäkring som forskningsfinansier

Under 2021 har FoU-avdelningen arbetat med att tydligare informera om att Afa Försäkring finansierar forskning som ska främja ett tryggt och friskt arbetsliv.

– Vi har tagit fram fyra filmer som beskriver Afa Försäkring som forskningsfinansier. Ett syfte med filmerna är att vi vill tydliggöra hur vi med hjälp av Afa Försäkrings skadedatabas kan se inom vilka områden vi behöver satsa på forskning, säger Helena Jahncke.

– Det är också viktigt för oss att beskriva att forskningen vi finansierar ska komma till nytta för våra målgrupper, det vill säga anställda i privat sektor och kommuner och regioner.

Vad hoppas du på av FoU-året 2022?

– Jag hoppas att resultaten från temautlysningen om covid-19 kan börja spridas och komma till användning. Vi har nått en större och bredare publik med våra digitala seminarier. Nu vill vi fortsätta att utveckla seminarieformer som ger ett utbyte av information, kunskap och erfarenheter inom arbetsmiljö och hälsa, säger Helena Jahncke.

– Jag ser fram emot att vi under våren ska utlysa ett FoU-program om automatisering, robotisering och nyttjande av artificiell intelligens. Nyligen beslutades att vi ska utlysa ett program om skadligt bruk, som ska undersöka förebyggande av, orsaker till och åtgärder för skadligt bruk av till exempel alkohol. Det ser jag också fram emot.

DIGITALA LIVESÄNDNINGAR:

Morgondagens kontor och FoU-dagen 2021

I oktober hölls ett seminarium om framtidens kontor och i december anordnades årets FoU-dag. Evenemangen sändes live och nådde därmed publik i hela landet.

I samband med det utbredda arbetet hemifrån under pandemin har flexibla arbets-sätt och hybridlösningar mellan fysisk när-varo och arbete på distans blivit aktuella arbetsmiljö- och arbetsorganisationsfrågor.

Den 15 oktober anordnade Afa Försäkring ett digitalt seminarium med rubriken Nya tider väntar på kontoret. Där presenterade forskare och experter forskningsrön och framtidsspaningar om morgondagens kontor.

Under seminariet diskuterades ämnen som utmaningar med flexibla arbetssätt, arbetsgivarens arbetsmiljöansvar vid arbete hemifrån, systematiskt arbetsmiljöarbete och hälsa och välbefinnande vid distans-arbete.

Det livesända seminariet lockade nära 800 tittare och finns att se på Afa Försäkrings FoU-webbplats. Där kan du också läsa mer om de medverkande och de ämnen som togs upp.

FoU-dagen 2021: Hållbart ledarskap i en föränderlig tid

Temat för årets FoU-dag var ledarskap och förutsättningar för att chefer ska ha god arbetsmiljö och hälsa. I vanliga fall arrangeras FoU-dagen årligen på olika orter i landet. För andra året i rad sändes den nu istället live från en studio i Stockholm och nådde tack vare det en större och bredare publik.

En rad framstående arbetsmiljöforskare medverkade i studion. Ämnen för dagen vara bland annat chefens egen arbetsmiljö, kopplingen mellan organisation, chef och medarbetare, destruktivt ledarskap och förutsättningar som unga chefer behöver. Dagen innehöll också en presentation av sjukfrånvarostatistik för chefer och utdelning av årets postdoc-stöd.

Den livesända FoU-dagen lockade över 200 tittare och finns också den att se på Afa Försäkrings FoU-webbplats.

Att tänka på - Synergonomi

- Undvik bländning – kepstestet
- Ingen belysning bakifrån – blänk och reflexer
- Ljuset rakt uppifrån – (ej i synfältet)
- Ej skärmen vid fönster – ögat adapterar till fönstret
- Glasögon för bildskärmsarbete
- Appen ljus från Arbetsmiljöverket.
- Skrivbordets färg – helst naturfärgade eller matt grå.

Hillevi Hemphälä, Lund University, 2021

Foto: Adam Fredholm

Postdoc: Forskning om psykisk ohälsa hos tinnitusdrabbade

Afa Försäkrings postdoc-stöd är avsett att stärka forskningen inom arbetsmiljö och hälsa på längre sikt. Årets stöd på två miljoner kronor tilldelades Sebastian Waechter, som ska undersöka hur man genom att modifiera förstärkningen i hörapparater kan minska den psykiska ohälsan hos personer som har tinnitusbesvär.

– Vi ska studera hur modifieringar av konventionell hörapparatsförstärkning påverkar psykisk ohälsa hos tinnitusdrabbade, säger Sebastian Waechter, legitimerad audiolog och doktor i klinisk medicin med inriktning på audiologi vid Lunds universitet.

– Personer med tinnitus drabbas oftare av psykisk ohälsa. Därför ser vi det som viktigt att utveckla bättre behandlingar för den här gruppen.

Sebastian Waechter har tidigare främst forskat på kopplingen mellan tinnitus och kognitiv prestation, men också på hur hörseln mer generellt påverkar den kognitiva prestationen. Nu ska han undersöka vilka effekter användandet av hörapparat har på de till exempel pipande eller susande ljud som den som har tinnitus lever med.

– Hörapparat är det vanligaste hjälpmedlet vid tinnitusbesvär. Men den ljudförstärkning man får är beräknad på hur man ska kunna uppfatta tal så bra som möjligt, inte på hur förstärkningen påverkar tinnitusljud. Så vi ska titta på hur vi kan modifiera ljudförstärkningen och hur det påverkar patientens psykiska hälsa, säger han.

Data om tinnitus, psykisk ohälsa och hjärnans blodflöde

Tinnitus mäts oftast genom att personen som lider av det skattar sina besvär med hjälp av ett frågeformulär.

– Det är svårt att mäta tinnitus fysiskt. Men vissa forskningsfynd pekar på att blodflödet i hjärnan skulle kunna ge ett objektiva mått på tinnitusbesvär. Det är relevant för det här projektet eftersom personer som lider av depression kan uppvisa avvikelser

i hjärnans blodflöde. Så vi kommer att samla in mått på såväl grad av tinnitusbesvär som på psykisk ohälsa och hjärnans blodflöde, säger Sebastian Waechter.

– Tanken är att projektet ska drivas som en multicentra-studie. Vi kommer att samla in data med hjälp av legitimerad vårdpersonal på en rad olika kliniker. Och så kommer vi att samla data om hjärnans blodflöde vid Lund Bioimaging Centre.

Postdoc-stödet bidrar till utökat vetenskapligt nätverk

Ett syfte med Afa Försäkrings postdoc-stöd är att forskare ska få möjlighet att utveckla nya forskningskontakter. Sebastian Waechter har inlett samarbeten med forskare vid University of Queensland i Australien och vid Max Planck Institute for Human Development i Berlin.

– Planen är att vi ska samarbeta i det här projektet. Exakt hur samarbetet kommer att se ut beror på coronapandemins utveckling och de restriktioner den medför.

Vad hoppas du på av projektet?

– Min förhoppning är att vi ska hitta ett sätt att förbättra den tinnitusvård vi har idag och att vi ska kunna minska förekomsten av psykisk ohälsa hos den här patientgruppen. En av anledningarna till att vi ska driva projektet i multicentra-form är att vårdpersonal redan från början ska vara med och använda metoderna. Det kommer förhoppningsvis att underlätta införandet av metoderna i den ordinarie tinnitusbehandling.

FORSKNING OM PANDEMINS EFFEKTER:

Kunskap inför framtida kriser

Under året har Afa Försäkring fått in delrapporter för forskning om covid-19 och dess effekter på arbetsmiljö och hälsa. Det ger en inblick i hur olika yrkesgruppers erfarenheter av pandemin kan bidra till bättre krisberedskap.

Våren 2020 satsade Afa Försäkring på en särskild temautlysning om covid-19 och dess effekter på arbetsmiljö, hälsa och ledarskap. 37 forskningsprojekt beviljades sammanlagt 100 miljoner kronor för att studera pandemins följder ur olika vinklar och i flera yrkesgrupper. Under året har de första delrapporterna kommit in, vilket bland annat ger en bild av hur pandemin har upplevts i yrken där man inte har haft möjlighet att arbeta hemifrån.

Erika Wall, docent i sociologi vid Mittuniversitetet, har gjort en intervjustudie med vårdpersonal om deras arbete under de första veckorna av coronavirusets spridning i Sverige.

– Vi har intervjuat undersköterskor, sjuksköterskor och läkare. Både personer med erfarenheter från akut- och intensivvård av

covid-19-infekterade patienter och personer som arbetat i miljöer utan misstänkt smitta, säger hon.

– Svaren beskriver såväl ett behov av resurser för att hantera situationen akut och över tid som ett behov av generella förbättringar av arbetsvillkor och beredskap i händelse av en framtida liknande situation. Min förhoppning är att projektet ska ge kunskap som kan vara till nytta för att möta oväntade större händelser i framtiden.

Småföretagare har utvecklat nya produkter och tjänster

Stig Vinberg är professor i hälsovetenskap med inriktning arbetsliv, också han vid Mittuniversitetet.

Han har undersökt småföretagares upplevelser av pandemin genom att studera data från EU-institutet Eurofound och göra intervjuer med företagare i Sverige och Norge.

– Våra analyser av enkätdata tyder på att pandemin haft en negativ påverkan på en del små företag och bidragit till sämre hälsa hos dess ledare. Vi kan se att ledarna för de minsta företagen upplever att de fått en ökad arbetsbelastning i form av fler arbetsuppgifter i samband med neddragningar och korttidspermitteringar. Men det finns också en grupp småföretagare som har klarat sig rätt så bra. De har lyckats ställa om sin verksamhet, ta fram nya produkter, nya tjänster och försökt hitta nya kunder, säger han.

– Vi hoppas att projektet ska ge lärdomar som kan komma till praktisk nytta vid framtida kriser. Både om hur företag som drabbas av en kris kan jobba med sitt hälso- och arbetsmiljöarbete på ett bra sätt och om hur statliga stöd kan blir mer effektiva. Jag tror att företagen kan behöva hjälp från företagshälsovården för att kunna hantera hälso- och arbetsmiljöarbetet när de råkar ut för allvarliga händelser.

Begränsad passagerarkontakt

Anna Sjörs Dahlman, docent i fysiologisk mätteknik vid Statens väg- och transportinstitut VTI, har studerat covid-19-pandemins konsekvenser för bussförare i lokal och regional kollektivtrafik.

– Bussförarens arbetsmiljö har påverkats på flera sätt av pandemin. Dels har många av dem känt oro över att bli smittade i arbetet, och dels har deras roll förändrats när man under perioder har stängt bussarnas framdörrar och spärrat av säten närmast föraren för att minska smittorisken. I och med det har servicedelen av yrket till stor del försvunnit och det har blivit mer fokus på själva köruppgiften. Det här har vissa bussförare upplevt som en bra arbetsmiljöåtgärd, medan andra saknat kontakten med passagerare, säger hon.

– Vi tittar på både smittskyddsåtgärder och andra förändringar som gjorts i bussförarnas arbetsmiljö under pandemin. Jag hoppas att vi ska hitta såväl framgångsfaktorer som sådant som kanske inte har fungerat lika bra. Med hjälp av resultaten kommer vi förhoppningsvis att kunna ta fram förslag på vilka åtgärder bussförare, arbetsgivare, fackförbund och myndigheter bör vidta i samband med kriser.

Arbetsmarknadens parter om årets forskning och framtida forskningsbehov

Cecilia Andersson, Svenskt Näringsliv

– Även 2021 har präglats av pandemin och vi kommer under lång tid på olika sätt att påverkas av både dess positiva och negativa konsekvenser. Det är därför väldigt bra att det inom Afa Försäkrings temasatsning om covid-19 pågår forskningsprojekt inom en rad olika områden. En positiv sak som pandemin medfört är att mötes-tekniken tagit ett skutt framåt och att seminarier sänds digitalt, vilket gör att man når ut till en betydligt större deltagarkrets.

Vilka forskningsområden ser du som viktiga den närmaste framtiden?

– Det ska bli spännande och lärorikt att följa den pågående forskningen relaterat till pandemin. Arbetslivet förändras snabbt och det är viktigt att forskningen fångar upp förändringar så att vi kan dra fördelar av till exempel teknikutvecklingen, samtidigt som nya risker kan förebyggas i ett tidigt skede. Vi får inte heller glömma att det hela tiden behövs ny forskning inom mer traditionella områden som exempelvis fysisk arbetsmiljö och arbeten med kemiska arbetsmiljörisker.

Carola Lövstrand, LO

– Ett forskningsprojekt som är lite annorlunda och som kan få stor betydelse för många av LO:s yrkesgrupper som färdas mellan olika platser under arbetsdagen är Anna Anunds projekt. Hon ska undersöka arbetsmiljö, stress och säkerhet vid resor i tjänsten bland hantverkare och sjuk- och omvårdnadspersonal. Om man bättre förstår arbetsvillkoren för de som kör mycket i jobbet kan det göras förbättringar som förebygger att de råkar ut för olyckor.

Vilka forskningsområden ser du som viktiga den närmaste framtiden?

– Hur den snabba teknikutvecklingen påverkar oss är en viktig fråga. Både när det gäller robotisering och algoritmiskt ledarskap och den etiska aspekten om personlig integritet. Vi har alla mänskliga behov som behöver tillgodoses även i arbetet för att vi ska må bra och orka ett helt arbetsliv. Det är en utmaning att hitta en god balans i samspelet mellan människa och den nya tekniken, oavsett om det handlar om nanopartiklar eller hårt styrt arbete med en digital AI-röst i hörlurarna.

Mats Stenberg, SKR

– Under pandemin har behovet av återhämtning på arbetsplatsen för många medarbetare varit extra stort. Att arbeta på distans har också varit en aktuell fråga. Genom Afa Försäkring har vi haft forskning inom båda områdena som bidragit till praktisk nytta för våra verksamheter.

Vilka forskningsområden ser du som viktiga den närmaste framtiden?

– Det finns erfarenheter och forskning kring faktorer som kännetecknar organisationer med god arbetsmiljö och bra verksamheter. Jag tycker att vi behöver ytterligare forskning om arbetsmiljöns positiva effekter och vad som skapar friska arbetsplatser.

Daniel Gullstrand, PTK

– Jag vill särskilt lyfta projektet om ”effekter av algoritmiskt ledarskap på arbetsmiljö, välbefinnande och hälsa bland transport- och lagerarbetare”. Kunskap saknas inom detta område. Jag vill också lyfta projektet om ”en evidensbaserad metod för att förbättra den sociala arbetsmiljön”, ett område där det behövs mer kunskap. Samtidigt är det viktigt att nämna att vi under året börjat få delrapporter från den forskning som beviljades medel i den särskilda covid-19-utlysningen 2020.

Vilka forskningsområden ser du som viktiga den närmaste framtiden?

– Framöver är det viktigt att finansiera forskning som belyser olika aspekter av hur distansarbete påverkar arbetsmiljön och arbetsgemenskapen och vilka förbättringsåtgärder som är effektiva. Det är också intressant att finansiera forskning om hur datainsamling och användandet av data för att leda och fördela arbetet genom AI-verktyg påverkar arbetsmiljön.

Erik Hallenius, Vision/SSR

– Den som läst tidigare årsredovisningar har sett mig efterlysa forskning om sambanden mellan högsta ledningens syn på arbetsmiljö och deras förmåga att ta sitt ansvar på området. Hur vägs frågor om balans mellan uppdrag, mandat och resurser in i beslut om verksamhetsplaner och budget? Nu har vi äntligen fått en första ansökan på området, från Ulrica von Thiele Schwarz. Jag tror att det finns plats för många fler!

Vilka forskningsområden ser du som viktiga den närmaste framtiden?

– Nu är det några år sedan det gjordes stora projekt om vad som främjar hälsa på en arbetsplats, och jag tror att det är dags att ge sig på den frågan igen. Inte minst Suntarbetsliv har gjort mycket arbete utifrån begreppet friskfaktorer, och jag menar att det är dags att lysa igenom frågan med dessa erfarenheter i bagaget. Jag är övertygad om att ett bra systematiskt arbetsmiljöarbete är gynnsamt både för att skapa hälsa och hantera risker – men hur får man detta arbete att bli bra?

Alicia Lycke, Vårdförbundet

– Vi ser fram emot leverans av forskningsresultat som Afa Försäkring möjliggjort 2021. Här vill jag särskilt nämna satsningen på kunskapsöversikter och forskningsprojekt som integrerar arbetsmiljö i arbetets faktiska vardag och kan bidra till kvalitet i våra verksamheter.

Vilka forskningsområden ser du som viktiga den närmaste framtiden?

– Vi kanske ännu inte kan ta för givet att vi kan tala om postpandemi, men vi hoppas. Vi hoppas också att den blytbelysning av arbetsmiljöfrågans värde som varit i samband med pandemin tas tillvara. I synnerhet gäller det arbetstidsområdets koppling till hälsa och organisering av arbete.

Foto: Hans-Martin Heyn

Studie av luftburna virus och farliga ämnen i tandvården

– När man till exempel borrar i en lagad tand så bildas luftburna aerosoler av saliv och av partiklar från själva fyllningen. Aerosolerna sprids i rummet och kan då föra med sig virus, bakterier och farliga ämnen som kvicksilver från amalgam eller akrylplaster från moderna fyllnadsmaterial, säger Michelle Nerentorp, doktor i miljövetenskap vid IVL Svenska Miljöinstitutet i Göteborg.

” Vi vill ta reda på vilka risker tandvårdspersonal utsätts för ”

– I samband med coronapandemin har personal på tandvårdskliniker uttryckt oro över sin arbetsmiljö och vad som kan spridas i luften på deras arbetsplatser. Vi vill ta reda på vilka aerosolpartiklar som bildas vid olika tandvårdsbehandlingar och hur de sprids i behandlingsrum.

Spridning via utsugssystem

Michelle Nerentorp har tidigare studerat amalgam i tandvården och upptäckte då att kvicksilver kan spridas via de punktsugar som används vid behandling.

– Klinikerna har ett särskilt rum med vakuumpumpar där vatten och luft från de små sugarna samlas och sedan separeras. Vi vill mäta om aerosoler, och kanske virus och bakterier, kan spridas genom de här utsugssystemen, säger hon.

– Först och främst hoppas jag att vi kan ta reda på vilka risker tandvårdspersonal utsätts för när det gäller aerosolpartiklar. Det innefattar att identifiera vilka virus och bakterier som sprids via aerosol. Jag hoppas också att våra resultat ska kunna leda till någon form av riktlinjer för vilken typ av ventilation, utsug och skyddsutrustning som behövs på klinikerna.

” Tidigare forskning på utmattning visar att kognitiv beteendeterapi har goda effekter på självskattade symtom som depression, ångest och stress ”

Foto: Privat

Självhjälpsprogram kan minska risken för återfall i utmattning

– Vi ska utveckla ett stödprogram för personer som har varit utmattade och fått behandling. Studier visar att ungefär en tredjedel av de som varit sjukskrivna för psykisk ohälsa, varav många har genomgått rehabilitering, insjuknar igen under de följande tre åren, säger Alexander Rozental, doktor i psykologi vid Uppsala universitet.

– Programmet ska vara internetbaserat och ge tillgång till ett självhjälpsmaterial. Tidigare forskning visar att kognitiv beteendeterapi har goda effekter på självskattade symtom som depression, ångest och stress. Vårt program kommer till stor del att bygga på den typen av psykologisk behandling.

Program baserat på stödbehovet efter rehabilitering

I en första delstudie ska Alexander Rozental undersöka behovet av stöd efter rehabilitering.

– Då kommer vi att intervjua personer som har varit utmattade, fått behandling och kommit tillbaka i arbete. Det vi vill ta reda på är vilken typ av fortsatt stöd de behöver för att inte återigen råka ut för psykisk ohälsa och då riskera att bli sjukskrivna på nytt. Baserat på svaren från intervjuerna kommer vi i den andra delstudien att utveckla själva stödprogrammet, säger han.

– Vi är intresserade av att se om det är möjligt att minska risken för återfall och ytterligare sjukskrivning med hjälp av förebyggande behandling via internet. Internetbaserad kognitiv beteendeterapi är idag en etablerad behandlingsform som de flesta regioner i Sverige erbjuder för till exempel depression, social ångest och paniksyndrom. Men än så länge saknas en sådan behandling för utmattning. Jag hoppas att vi kan komma en bit på vägen i att hjälpa utmattade personer genom att minska risken för återfall.

”Företag har börjat styra med hjälp av algoritmer för att det ska gå så snabbt som möjligt. Det är fiffigt, men man vet inte hur det påverkar arbetsmiljön ”

Foto: Zeb Håkansta Liemt

Ny forskning om algoritmiskt ledarskap i transportbranschen

– Vi ska studera lager- och transportarbetare vars arbete styrs av algoritmer. Algoritmiskt ledarskap innebär att datoralgoritmer räknar fram och fattar beslut som de anställda sedan får via en mobilapp. Det gäller allt från arbetsledning till fördelning av arbetsuppgifter, kostnad per arbetsuppgift, övervakning och återkoppling, säger Carin Håkansta, doktor i arbetsvetenskap vid Karolinska Institutet.

– I och med att e-handeln har ökat arbetar fler med logistik. Det här har företag börjat styra med hjälp av algoritmer för att det ska gå så snabbt och effektivt som möjligt. Och det är fiffigt, men man vet inte hur det påverkar arbetsmiljön.

Påverkan på arbete och hälsa

Projektet ska genomföras i samarbete med logistik- och transportbranschen.

– Först kommer vi att göra intervjuer med representanter för fackförbund och arbetsgivarorganisationer och arbetsgivare. Vi är intresserade av hur algoritmiskt ledarskap påverkar arbete, hälsa och systematiskt arbetsmiljöarbete. Därefter kommer vi att intervjua medarbetare för att få mer kunskap om hur ledarskapet påverkar arbetsmiljö och hälsa, säger Carin Håkansta.

– Vi vill ta reda på hur man som anställd mår av att arbeta på en arbetsplats med algoritmiskt ledarskap och om det bidrar till ökad stress och gör att man känner sig övervakad. Jag hoppas också att vi i dialog med fackförbund och arbetsgivare ska kunna utforma rekommendationer för hur ledarskap baserat på algoritmer kan införas på ett sätt som främjar god social och organisatorisk arbetsmiljö.

**Forsknings- och
utvecklingsprojekt**

2021

Virtuellt kontorsarbete (VirKA) – fysiska, kognitiva och sociala effekter av kunskapsarbete i VR-miljöer

Cecilia Berlin, Chalmers tekniska högskola
Anslag: 2 534 000 kronor

Under covid-19-pandemin har många kontorsanställda arbetat på distans och utfört sina uppgifter i andra miljöer än den vanliga arbetsmiljön. Undersökningar visar att de flesta vill behålla möjligheten till distansarbete och den flexibilitet det medför. Samtidigt finns idag teknisk utrustning för spel och underhållning som låter användaren vistas i en virtuell verklighet eller VR, virtual reality. En studie av arbete i virtuell kontorsmiljö kan bidra med kunskap om dess effekter på den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön och möjliggöra ökad arbetsflexibilitet och ökat välmående.

Att vara en motor, roder eller sänke: Styrning av arbete och hälsa från politiskt perspektiv

Ulrica von Thiele Schwarz, Mälardalens högskola
Anslag: 3 828 000 kronor

I kommuner och kommunala företag har politiker respektive bolagsstyrelsen det yttersta ansvaret för arbetsmiljön. Deras beslut påverkar både arbetsmiljöarbetet och de anställdas arbetsförhållanden. Trots detta saknas forskning om hur politiker hanterar frågor om arbetsmiljö, arbete och hälsa. En studie av denna hantering kan bidra med ny kunskap som kan stödja de styrande och därigenom främja god arbetsmiljö och hälsa för anställda i kommuner och kommunala bolag.

Effekter av algoritmiskt ledarskap på arbetsmiljö, välbefinnande och hälsa bland transport- och lagerarbetare

Carin Håkansta, Karolinska Institutet
Anslag: 3 746 000 kronor

Den växande e-handeln har lett till ökad konkurrens och högre krav på effektivitet i logistik- och transportbranschen. Företag använder därför så kallat algoritmiskt ledarskap, vilket innebär att arbetsrelaterade beslut baseras på algoritmer framräknade av datorer och meddelas de anställda via en mobilapplikation. Kunskapen är begränsad om vilka effekter denna ledningsmodell har på arbetstagare. En studie av hur algoritmiskt ledarskap påverkar arbetsmiljö, välbefinnande och hälsa kan bidra till en hållbar och hälso-sam tillämpning av modellen.

SafeChrom: Säkert arbete med sexvärt krom

Karin Broberg, Lunds universitet
Anslag: 3 881 000 kronor

Sexvärt krom är en cancerframkallande form av grundämnet krom som används bland annat vid tillverkning av stål, textillfärg och rostskydd. Idag saknas kunskap om när och i vilken omfattning anställda i Sverige exponeras för denna typ av krom. En studie av vid vilka arbetsmoment man exponeras för sexvärt krom och hur man förhåller sig till dess gränsvärden kan bidra till bättre arbetsmiljö på arbetsplatser där ämnet förekommer.

Eskalerande konflikter, hot och våld mot lärare: uttryck, orsaker och insatser

Ilse Hakvoort, Göteborgs universitet
Anslag: 2 378 000 kronor

Skolan är en av de arbetsplatser där risken är störst att råka ut för hot och våld. Under ett läsår utsätts en tredjedel av grundskollärarna för hot eller våldshandlingar av elever. Trots detta saknas forskning både om lärarnas utsatthet och om vad som görs för att främja en trygg arbetsmiljö i skolan. En studie av skolor där man lyckats omvandla en hotfull och våldsamt miljö till en trygg arbetsplats kan ge ökad kunskap om lärares utsatthet för eskalerande konflikter och bidra till bättre arbetsmiljö i skolan.

Datorarbete – vilken betydelse har antalet skärmar, skärmstorlek och synavstånd för synfunktion, muskelaktivitet och arbetsställning

Hillevi Hempälä, Lunds tekniska högskola
Anslag: 4 269 000 kr

Allt fler arbetar vid en datorskärm och många upplever att det orsakar ögontrötthet, huvudvärk och smärta i nacke och skuldror. Det blir också allt vanligare att arbeta vid stora datorskrämar eller att använda fler skärmar än en. Idag saknas kunskap om vilken effekt detta har på skärmrelaterade besvär. En studie av hur arbete vid större eller flera datorskrämar påverkar synförmåga och muskelbelastning kan ge bättre kunskap om hur platser för datorarbete bör utformas så att arbetsmiljön främjas.

Tystnadskulturens logik. Grupprocesser, konstnärlig frihet och lärande i scenkonstbranschens förebyggande arbete mot sexuella trakasserier efter #tystnadtagning

Anna Lundberg, Linköpings universitet
Anslag: 3 881 000 kronor

Uppropen #tystnadtagning och #metoobackstage belyste förekomsten av sexuella trakasserier i tv-, film- och teaterbranschen. En kommission pekade på en tystnadskultur som en av de främsta orsakerna till kränkningarna och följdes av informationsinsatser och nya rutiner för hantering av sexuella trakasserier. En studie av mekanismerna bakom tystnadskulturen och av arbetsmiljöarbetet inom scenkonsten kan bidra till att förebygga och bättre hantera sexuella trakasserier i branschen.

FHVmetodik.se – en preventiv resurs för hela arbetsmarknaden

Catarina Nordander, Lunds universitet
Anslag: 734 000 kronor

Webbplatsen FHVmetodik.se togs fram av arbets- och miljömedicinavdelningarna på universiteten i Lund och Göteborg i samarbete med företagshälsovården, i avsikt att stärka företagshälsovårdens roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. FHVmetodik.se används idag främst av företagshälsovården. Syftet med detta projekt är utveckla webbplatsens innehåll och användbarhet så att även arbetsgivare, anställda och fackliga representanter kan ha nytta av den.

Jämförande studie i fält av arbete med och utan självkompakterande betong – tekniska mätningar av fysisk exponering och ekonomiskt utfall

Mikael Forsman, Kungliga Tekniska Högskolan
Anslag: 1 996 000 kronor

Byggnads- och betongarbetare drabbas ofta av arbets- skador orsakade av vibrationer, buller och tungt arbete. Vid traditionell betonggjutning jämnar man ut betongen och tar bort luftbubblor med hjälp av handhållna vibreringsstavar. Idag finns en typ av betong som inte behöver vibreras, men denna självkompakterande betong används endast i begränsad omfattning. En studie av hur användning av de olika betongtyperna påverkar fysisk belastning och produktionskostnader kan bidra till att minska risken för arbetsskador för betongarbetare och gynna samhälls- ekonomin.

Hur hanteras motsättningen mellan sociala och medicinska mål i hemtjänsten? Jakten på en god arbetsmiljö i skuggan av pandemin

Johan Berlin, Högskolan Väst,
Anslag: 3 990 000 kronor

I takt med att andelen äldre ökar i Sverige blir allt fler beroende av hemtjänst. Samtidigt visar utredningar att hemtjänstarbetet försvåras av till exempel stress, underbemanning och belastningsskador. En stor utmaning för personalen ligger i att inte inkräkta på tryggheten i brukarens hem och på samma gång ge en medicinskt korrekt vård. En studie av hur offentliga och privata hemtjänstverksamheter hanterar denna konflikt mellan sociala och medicinska mål kan bidra med kunskap som kan förbättra arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron inom hemtjänsten.

Undvikande av medicinska kontroller hos vibrationsexponerade arbetstagare

Carl Antonson, Lunds universitet
Anslag: 1 066 000 kronor

Arbete med vibrerande verktyg är vanligt i byggbranschen och verkstadsindustrin och kan orsaka kroniska nerv- och kärlskador i händer och armar. Trots att vibrationsskador är den vanligaste arbetssjukdomen för män visar studier att de flesta medarbetare på byggföretag avstår medicinska kontroller av begynnande skador. Forskning saknas om orsaken till att man undviker undersökningarna och en studie av detta kan bidra till förändrade attityder, förebyggande av skador och minskat lidande.

Arbetsrelaterad exponering och suicidalt beteenden hos män i yrkesverksam ålder

Maria Åberg, Göteborgs universitet
Anslag: 3 554 000 kronor

Medelålders män är överrepresenterade när det gäller självmord. Internationella studier visar att självmorden är fler i arbetaryrken än bland tjänstemän och byggarbetare pekas ut som en riskgrupp. Män är också mindre benägna än kvinnor att söka hjälp för psykisk ohälsa. I Sverige saknas forskning om yrkesrelaterade risker för självmord. En studie med fokus på byggarbetare kan ge ökad kunskap om yrkesrelaterade riskfaktorer och ligga till grund för förebyggande initiativ kring självmord i byggbranschen.

Ett väglett långsiktigt självhjälsprogram för att förebygga återfall i utmattningssyndrom

Alexander Rozental, Uppsala universitet,
Anslag: 2 900 000 kronor

Psykisk ohälsa är en av de främsta orsakerna till långvarig sjukfrånvaro och risken att återinsjukna är stor även efter genomgången rehabilitering. Idag saknas forskning om förebyggande av återfall i psykisk ohälsa efter både längre sjukfrånvaro och efter rehabilitering. Ett individuellt anpassat självhjälsprogram med vägledning för att förebygga återfall i utmattningssyndrom kan bidra med kunskap om hur psykisk ohälsa kan förebyggas och leda till bättre behandlingar och minskad risk att åter insjukna.

Luftföroreningar i arbetslivet och risk för att utveckla reumatoid artrit – analys av betydelsen av ett stort antal luftburna yrkesexponeringar

Lars Alfredsson, Karolinska Institutet,
Anslag: 4 064 000 kronor

Reumatoid artrit (RA), eller ledgångsreumatism, är den vanligaste inflammatoriska reumatiska ledsjukdomen. Sjukdomen är obotlig och orsakar ofta nedsatt rörelse- och arbetsförmåga. Tidigare forskning om RA har främst fokuserat på följder och behandling av sjukdomen och kunskapen om hur den uppstår är ofullständig. En studie av hur luftföroreningar i yrkeslivet och genetiska anlag påverkar utvecklingen av RA kan ge ny kunskap och bidra till att förebygga sjukdomen.

Utveckling och tillämpning av en evidensbaserad metod för att förbättra den sociala arbetsmiljön

Kristoffer Holm, Malmö universitet,
Anslag: 3 458 000 kronor

Organisatoriska och sociala arbetsmiljöproblem som kränkningar, utfrysning och trakasserier orsakar allt fler sjukskrivningar. Ohövlighet är en form av kränkande särbehandling som kan orsaka stressrelaterad ohälsa. Idag saknas vetenskapligt framtagna metoder för systematiskt arbete med det sociala klimatet på arbetsplatser i Sverige. Utveckling av en insatsmetod baserad på en amerikansk modell för respektfullt beteende kan ge ett verktyg för socialt arbetsmiljöarbete och förebygga ohälsa i arbetslivet.

Hantverkares och sjuk-/omvårdnads-personals resor i tjänsten – arbetsmiljö, säkerhet och jämställdhet

Anna Anund, Statens väg- och transportforskningsinstitut
Anslag: 2 800 000 kronor

Hantverkare och personal inom hemsjukvård och äldreomsorg är yrkesgrupper som reser i tjänsten utan att omfattas av de regelverk som gäller yrkesförare. Studier visar att trötthet och stress ökar yrkesförarens risk att råka ut för en trafikolycka. Idag saknas kunskap om arbetsmiljö och olycksrisk för andra yrken där man färdas i arbetet. En studie av hantverkares och sjuk- och omvårdnads-personals arbetsresor kan ge ny kunskap om dessa yrkesgruppers arbetsmiljö och säkerhet och bidra till att förebygga trafikolyckor.

Grön omställning och hållbart arbetsliv – arbetsmiljö vid arbete med insekter som livsmedel och foder

Sara Gunnare, Karolinska Institutet
Anslag: 3 001 000 kronor

I samhället pågår en grön omställning för att minska vår klimatpåverkan och uppnå miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet. Ett exempel på tillvaratagande av naturens resurser är uppfödning av insekter för produktion av livsmedel och djurfoder. Kunskap saknas idag om vilken exponering för kemiska ämnen, bakterier och virus arbete med ätbara insekter medför. En studie av arbetsmiljön i denna livsmedels- och djurfoderproduktion kan bidra med bättre kunskap om hälsorisker vid odling och hantering av insekter.

Ett hållbart arbetsliv inom hälso- och sjukvården – friskfaktorer för sjuksköterskor

Johanna Gustafsson, Örebro universitet
Anslag: 4 000 000 kronor

En arbetsmiljö som främjar god hälsa och arbetsrelaterat välbefinnande är betydelsefull för sjuksköterskors hälsa, känsla av meningsfullhet och vilja att utvecklas i yrket. Flera studier har gjorts av riskfaktorer för ohälsa i yrkesgruppen. Men forskning saknas om vad som gynnar hälsa, så kallade friskfaktorer. En studie av vilka faktorer som främjar sjuksköterskors hälsa och välbefinnande kan bidra till ökad arbetstillfredsställelse, bättre vård och minskad sjukfrånvaro inom hälso- och sjukvården.

Går trygga medarbetare säkrare? Rollen av psykologisk trygghet för främjande av arbetsmiljösäkerhet i högriskorganisationer

Malin Mattson Molnar, Karolinska Institutet
Anslag: 4 100 000 kronor

Psykologisk trygghet är en benämning på miljön i en grupp där deltagarna känner sig så trygga att det främjar kreativitet och lärande. Trots att forskning visar att denna typ av gruppklimat är betydelsefull i arbetslivet saknas studier av hur det påverkar säkerheten på en arbetsplats. En studie av samband mellan psykologisk trygghet och säkerhet och hälsa i branscher med hög risk för arbetsskador kan bidra med ny kunskap om hur man skapar en säker arbetsmiljö och minskar risken för olyckor.

Minoritetsstress på jobbet: Arbetsplatsen som lindrande eller hindrande för hbtqi- personers psykiska hälsa och välmående

Tove Lundberg, Lunds universitet
Anslag: 4 377 000 kronor

Homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och personer med intersexvariationer har sämre fysisk och psykisk hälsa än övriga befolkningen. Studier visar att ohälsan orsakas av marginalisering och diskriminering, så kallad minoritetsstress. Diskriminering i vardagen kan vara subtil, och kallas mikroaggressioner. Forskning saknas om hbtqi-relaterad minoritetsstress på arbetet. En studie av detta kan ge ökad kunskap om hbtqi-personers psykosociala arbetsmiljö och bidra till att förbättra deras hälsa.

Ett hållbart arbetsliv inom välfärden – mentorprogram för nya och äldre med- arbetare

Rebecka Arman, Göteborgs universitet
Anslag: 2 584 000 kronor

I yrken som är betydelsefulla för välfärden gör arbetsbördan att det är en utmaning att rekrytera och behålla personal. Omsättningen av personal kan i sin tur orsaka stress och leda till sämre arbetsmiljö. Mentorprogram är en metod som både kan stödja nyanställda och öka känslan av meningsfullhet för anställda som varit länge i ett yrke. En studie av mentorprogram i skola, vård och äldreomsorg kan ge ökad kunskap om metoder som främjar en god arbetsmiljö och bidrar till att göra yrken i välfärdssektorn mer attraktiva.

Objektiv och säker riskbedömning för kvinnor och män som utför hand- intensivt arbete

Börje Rehn, Umeå universitet
Anslag: 2 955 000 kronor

Belastningsbesvär i hand, arm, skuldra eller nacke till följd av repetitivt handarbete leder ofta till lång sjukskrivning. Arbetsmiljöverket nämner Hand Activity Level, HAL, som en observationsmetod för riskbedömning vid handintensivt arbete. Men kunskap saknas om hur HAL stämmer med metoder som rörelsemätare och elektromyografi, EMG, som ger mått på musklers respons på nervsignaler. En studie av detta kan göra att HAL kan användas oftare och bidra till en minskning av belastningsbesvär vid handintensivt arbete.

Att installera hälsa – ökat samarbete mellan små installationsföretag och företagshälsövård

Maria Johansson, Luleå tekniska universitet
Anslag: 914 000 kronor

Företag som installerar värme, vatten, el- och teleteknik är enligt kollektivavtal skyldiga att teckna avtal med företags-hälsövrården. Trots att företagen erbjuds stöd i systematiskt arbetsmiljöarbete vänder de sig oftast bara till företags-hälsövrården för hälsoundersökningar. Forskning visar att det krävs ett samarbete för att få ett bättre utnyttjande av de tjänster som erbjuds. En studie av detta kan bidra till utvecklat samarbete mellan små installationsföretag och företagshälsövrården och leda till bättre arbetsmiljö för de anställda.

Systematisk riskhantering med RAMP-verktyget – en implementerings- studie

Mikael Forsman, Kungliga Tekniska Högskolan
Anslag: 4 200 000 kronor

RAMP (Risk Assessment tool for manual handling Pro-actively) är ett verktyg för bedömning av belastningsergonomiska risker vid manuellt arbete. RAMP finns i fler än 100 länder och har i utvärderingar bedömts ha god användbarhet. Däremot har det inte gjorts någon vetenskaplig utvärdering av verktygets effekter på till exempel risknivåer. En studie av systematisk tillämpning av RAMP kan ge kunskap om dess arbetsmiljöeffekter och om hur organisatoriska faktorer påverkar införandet av verktyget.

Hot och våld inom intensivvård

Eva Joelsson-Alm, Karolinska Institutet,
Anslag: 935 000 kronor

Inom intensivvården löper personalen stor risk att utsättas för hot och våld av oroliga och aggressiva patienter. Fler ordningsvakter är ett sätt att öka tryggheten för anställda på sjukhus, men vakternas närvaro har inte minskat våldet mot intensivvårdspersonal. Inom psykiatrisk vård används en metod som heter Bergenmodellen för att förebygga hot och våld. En studie av förekomsten av hot och våld i intensivvården och en anpassning av metoden därefter kan bidra till en tryggare arbetsmiljö inom denna typ av vård.

Personlig skyddsutrustning – strategier och rekommendationer för ökad användning genom anpassning till användare, uppgift och kontext

Anna-Lisa Osvalder, Chalmers tekniska högskola
Anslag: 650 000 kronor (tilläggsanslag)

På senare år har antalet arbetsolyckor som leder till sjukfrånvaro ökat och fortfarande inträffar tillbud som hade kunnat förebyggas med rätt personlig skyddsutrustning. I sotaryrket finns arbetsmiljöer där olyckor inträffar på grund av felaktig användning av skyddande utrustning. Ansökan avser ett tilläggsanslag för ett tidigare beviljat projekt som ska analysera hur personlig skyddsutrustning används och utforma rekommendationer för ökad användning.

Långtidseffekter efter intensivvård med covid-19 på sjuklighet och arbetsförmåga: Den svenska intensivvårdskohorten

Miklós Lipcsey, Uppsala universitet
Anslag: 770 000 kronor

I januari 2021 hade fler än 7 500 personer i Sverige fått intensivvård för covid-19. Eftersom det inte gått så lång tid sedan pandemins start saknas kunskap om sjukdomens effekter över tid på denna patientgrupps hälsa och behov av rehabilitering. En studie av hälsa, arbetsförmåga och rehabiliteringsbehov hos patienter som intensivvårdats för covid-19 kan bidra med ny kunskap om sjukdomens långtidseffekter och om faktorer som riskerar att ha negativ inverkan på denna grupps hälsotillstånd och återgång i arbete.

Systematiska kunskapsöversikter inom arbetsmiljöområdet 2022–2024

Kjell Torén, Göteborgs universitet
Anslag: 4 791 000 kronor

Afa Försäkring finansierar översikter som samlar kunskap i olika ämnen inom arbetsmiljöområdet. Kunskapsöversikterna ingår i den vetenskapliga skriftserien Arbete och hälsa som ges ut av Göteborgs universitet och finns fritt nedladdningsbara som PDF-dokument. Projektet kommer att ha en partssammansatt styrgrupp utsedd av Afa Försäkring.

Har operation av skador på handledens triangulära fibrokartilaginära ligamentkomplex (TFCC) någon effekt?

Maria Wilcke, Karolinska Institutet
Anslag: 766 000 kronor

Det triangulära fibrokartilaginära ligamentkomplexet (TFCC) ger stabilitet åt den led som gör att man kan rotera handen och underarmen. Skador på och försämring i TFCC är vanligt och kan leda till sjukskrivning och nedsatt arbetsförmåga. Idag görs två typer av operationer av TFCC-skador, men vetenskapliga belägg saknas för vilka resultat de ger. En studie av de båda operationernas effekt kan bidra med ny kunskap om hur användbar kirurgi är vid TFCC-skador och ge bättre behandling av dessa besvär.

Trygg och passande brandbekämpning

Anna Olofsson, RISE Research Institutes of Sweden
Anslag: 332 000 kronor

Skyddsutrustningen för brandbekämpande personal på fartyg måste klara olika typer av bränder och passa både män och kvinnor. Kravnivån på utrustningen anses i vissa fall vara för låg. På senare år har dessutom nya former av brandrisker uppstått i och med att fartyg fraktar fordon som drivs av litiumjonbatterier, metangas och vätgas. En studie av vilka krav personlig skyddsutrustning bör uppfylla kan ge rederier ökad kunskap om kravställning och minska risken för arbetsskador till sjöss.

Hälsobringande sjukvård – även för personalen. Populärvetenskaplig bok om bättre personalhälsa och bättre, effektivare vård.

Marianne Törner, Göteborgs universitet
Tilläggsanslag: 373 000 kronor

Syftet med detta projekt är att skriva en populärvetenskaplig bok som presenterar resultaten av forskningsprojektet Bättre psykisk personalhälsa, patientsäkerhet och effektivitet i vården, och mindre personalomsättning bland sjuksköterskor. Boken är tänkt att vara ett stöd för personer som arbetar med utveckling i vården och kan bidra till att förbättra effektivitet, kvalitet, säkerhet och personalhälsa genom bättre arbetsförhållanden för vårdpersonalen.

Läs mer om projekten på
fou.afaforsakring.se

Afa Försäkring ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet. Våra försäkringar är bestämda i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter och vi försäkrar 4,9 miljoner människor i privat näringsliv, kommuner och regioner.

Afa Försäkring drivs utan vinstsyfte. Vi förvaltar cirka 200 miljarder kronor för att säkerställa framtida utbetalningar till våra försäkrade. En viktig del av vår verksamhet är att stödja forskning och projekt som aktivt syftar till att förbättra arbetsmiljön.

Afa Försäkring har cirka 670 medarbetare och ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

9 av 10 är försäkrade genom jobbet

POSTADRESS **Afa Försäkring 106 27 Stockholm** • BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** • VÄXEL **08-696 40 00** • afaforsakring.se